

YAP-ın insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsində rolu

Çoxpartiyalılıq sisteminde Ulu Öndərin yaratdığı Yeni Azərbaycan Partiyasının xüsusi yeri və rolu vardır. Ulu Öndərin siyasətində YAP xalq öz arxasında aparmağı bacaran iqtidar partiyasına çevrildi.

1992-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Nizamnaməsinin məqsəd və vəzifələri maddələrində liberal-demokratik ideyaları geniş istifadə edilmişdir. Orada deyilir: "Yeni Azərbaycan Partiyasının ali məqsədi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi və müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində layiqli yer tutması, demokratik - hüquqi və dünyəvi dövlətin qurulması, sabit və sosial yönümlü iqtisadiyyatın yaradılması, irqindən, milliyətindən, sosial mənşeyindən, dilindən və dinindən asılı olmayaraq, şəxsiyyətin hüquq və azadlıqlarının hərtərəfli və etibarlı müdafiəsinin təmin edilməsi, qanunçuluq, möhkəm əmin-amanlıq, ictimai həmrəylik və firavan həyat üzərində qurulmuş və təndəş cəmiyyətinin formalaşdırılması və insanların müstəqil dövlətçilik ətrafında birləşdirilməsindən ibarətdir".

- Bazar iqtisadiyyatının və azad sahibkarlığın inkişafı yolu ilə istehsalın yüksəldilməsinə, vətəndaşların rifah halının təmin olunmasına, ölkədə fəal sosial siyasətin həyata keçirilməsinə nail olmaq;

- çoxpartiyalı sistemə, demokratik hakimiyyətə və siyasi plüralizmə əsaslanan dövlət idarəçiliyi və vətəndaş cəmiyyətini inkişaf etdirmək;

- qanunların və digər normativ-hüquqi aktların layihələrinin müstəqil ictimai ekspertizasını keçirmək, onların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək;

- şəxsiyyətin hüquq və azadlıqlarının, şərəf və ləyaqətinin hərtərəfli müdafiəsinə, vətəndaşlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın, inamın və humanitar əlaqələrin inkişafına kömək etmək;

- millətlərin, etnik qrupların, mədəniyyətlərin və dinlərin azad inkişafına nail olmaq;

- Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin, milli təhlükəsizliyinin qorunması mövqeyindən çıxış etmək, bütün dünyada sülhün, dövlətlər, xalqlar arasında əməkdaşlığın inkişafına və Azərbaycanın dünya birliyində layiqli təmsil olunmasına çalışmaq, beynəlxalq normalara hörmətlə yanaşmaq, dünya sivilizasiyasının nailiyyətlərindən geniş istifadə etmək.

YAP-ın Nizamnaməsində öz əksini tapmış bu liberal-demokratik ideyalar sonralar Azərbaycan Respublikasının ümumxalq səsverməsi ilə qəbul olunmuş Konstitusiyasında (1995-ci il) geniş istifadə edilmişdir.

Millət vəkili, YAP-ın İdarə Heyətinin üzvü Siyavuş Novruzov göstərir ki, Azərbaycanda təkpartiyalılıqdan çoxpartiyalılığa keçidin təmin olunmasında Ulu Öndər

Heydər Əliyevin xidmətləri əvəzsizdir: "Azərbaycanda siyasi sistemin formalaşması üçün Heydər Əliyevin yürütdüyü bu siyasət öz bəhrəsini verdi. Artıq bu gün Azərbaycanın siyasi həyatında sağ-sol təmayüllü və mərkəzçi olmaq etibarlı ilə 40-dən artıq siyasi partiya fəaliyyət göstərir və rəqabət aparır. Bu halda, təkpartiyalılığa qayıdışdan danışmaq mümkün deyil. Çeşidli ideologiyalara xidmət göstərən ayrı-ayrı partiyalar cəmiyyətdə müəyyən mövqe qazandıqdan sonra qarışıq seçki sistemindən istifadə olunmasının əhəmiyyəti yox idi. Məhz buna görə də, 2002-ci il avqust ayının 24-də Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına bəzi əlavə və dəyişikliklər edilməsi ilə bağlı keçirilən referendumda qarışıq seçki sistemindən majoritar seçki sisteminə keçildi".

Siyavuş Novruzov, YAP istisna olmaqla, digər partiyaların sosial bazasının zəif olmasını və fəaliyyət dairəsinin məhdud olmasını xüsusi qeyd edir: "Bu partiyaların təşkilatlanma dərəcəsi, əhali arasındakı nüfuzu bir-birindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bəzi partiyalar, yalnız paytaxt Bakıda və paytaxta yaxın bir-iki rayonda yerli strukturlara malikdir. Bəzi siyasi partiyaların yalnız Bakıda fəaliyyət göstərdiyini söyləmək olar. Bəzi partiyaların yalnız sədri və kağız üzərində adı mövcuddur. Yalnız Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycan Respublikasının bütün yaşayış

birincisi və ən başlıcası, odur ki, Yeni Azərbaycan Partiyası dövlət və xalq arasındakı qarşılıqlı əlaqəni həyata keçirir, bu əlaqəni tənzimləyir. Ayrı-ayrı sosial qrupların maraqlarını aydınlaşdıraraq və Yeni Azərbaycan Partiyası onları elə şəkildə ümumiləşdirir ki, dövlət orqanlarının fəaliyyətində bu cəhətlər öz əksini tapır.

Yarandığı gündən bəri Yeni Azərbaycan Partiyası cəmiyyətin inkişafının strategiyasını müəyyənləşdirməyə cəhd edir, müxtəlif proqramlar hazırlayır, dövlətin və hökumətin seçdiyi kursun düzgünlüyünü Azərbaycan əhalisinə çatdırmaqda müstəsna rol oynayır. Bundan əlavə, Yeni Azərbaycan Partiyası partiya liderlərinin, peşəkar siyasətçilərin, partiya ekspertlərinin və analitiklərinin formalaşmasında əhəmiyyətli işlər görür. Ümumən, Yeni Azərbaycan Partiyası bütün parametrlər üzrə Azərbaycandakı digər partiyalara örnək ola bilər. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasını yaratmaqla, Azərbaycanın siyasi sisteminin formalaşmasına böyük töhfə verdi".

Ulu Öndərin siyasi varisi, YAP-ın Sədri, ölkə Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycanın demokratik cəmiyyətdə əsas amilə çevrilmiş çoxpartiyalılıq sistemini daha da inkişaf etdirir, ölkəmizin demokratik imicini dünyada daha yüksəkliklərə qaldırır.

Yarandığı gündən bəri Yeni Azərbaycan Partiyası cəmiyyətin inkişafının strategiyasını müəyyənləşdirməyə cəhd edir, müxtəlif proqramlar hazırlayır, dövlətin və hökumətin seçdiyi kursun düzgünlüyünü Azərbaycan əhalisinə çatdırmaqda müstəsna rol oynayır. Bundan əlavə, Yeni Azərbaycan Partiyası partiya liderlərinin, peşəkar siyasətçilərin, partiya ekspertlərinin və analitiklərinin formalaşmasında əhəmiyyətli işlər görür

məntəqələrində yerli təşkilatları var. 500 mindən artıq adamı öz sıralarında birləşdirən Yeni Azərbaycan Partiyası kütlələri öz arxasında aparmağa qadir olan yeganə siyasi partiyaadır. Çünki bu, partiyanın yaradıcısı Azərbaycan xalqının böyük oğlu, Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın siyasi həyatına müxalifət partiyası kimi gəlsə də, qısa bir müddətdən sonra iqtidar partiyası oldu. Yeni Azərbaycan Partiyasının əldə etdiyi bütün nailiyyətlər bu böyük şəxsiyyətin - Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının III qurultayı partiya sıralarının monolitliyini aydın şəkildə göstərdi. Heydər Əliyevin yaratdığı Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın siyasi həyatında müxtəlif funksiyaları yerinə yetirir. Bunlardan

Çoxpartiyalılıq partiyaların fəaliyyətinə heç bir məhdudiyyət qoymayaraq, siyasi hakimiyyətdə olan inhisarlaşmanın qarşısını almağa və hakimiyyətin etimad qazanmasına şərait yaradır. Eyni zamanda, o, cəmiyyətin siyasi qruplara bölünməsi prosesidir. Çoxpartiyalılığın da özünə məxsus olan müsbət və mənfi cəhətləri var. M.B.Barabanov yazır: "Müsbət cəhətləri, ilk növbədə, insanların qabiliyyətləri, maraqlarını vahid cəmdə birləşdirən bir vasitə olub digər maraq və qabiliyyətlərlə mübarizədə cəmiyyətin ən mühüm məsələlərinin həllinə yönəlməsidir. Bundan əlavə, çoxpartiyalılıq siyasi məsələlərin hərtərəfli işıqlandırılması, siyasi mövqeyin varlığı, bürokratiçiliyə sədd olan müxalifətin varlığı, partiyalara rəqiblər üzərində qələbə üçün lazım olan mütəşəkkilliyin,

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu**

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

mətin qüvvəsini zəiflətməsinə, onun qüvvəsinin bir hissəsinin müxalifətlə mübarizəyə sərf edilməsinə səbəb olur." Təbii ki, bütün bunlar arzuolunmaz başqa nəticələrə də gətirib çıxara bilər. Məsələn, koalisiyalı hökumətin yaranması hökumətdə qeyri-sabitliyin yaranmasına səbəb olur. Çoxpartiyalılıq kimi bir sistemə keçmək zərurətinin yaranmasını əsas səbəbi, Azərbaycan Respublikasında demokratik idarəçiliyin bərqərar olması və bundan irəli gələn problemlərin aktualıq kəsb etməsidir. Bunun Azərbaycan dövlətçiliyi üçün böyük əhəmiyyəti vardır. Siyasi sistemə keçidin özünəməxsus cəhətləri mövcuddur. Demokratik dəyərlərin inkişaf etdirilməsi, dərin sosial-siyasi və iqtisadi problemlərin həll edilməsi istiqamətində müvəffəqiyyətli islahatlar, ölkə vətəndaşlarının siyasi şüur və mədəniyyətinin yüksəldilməsi, iqtidar və müxalifət qüvvələrinin müxtəlif sahələrdə və problemlər üzrə əməkdaşlığı və ya rəqabəti, demokratik seçkilərin keçirilməsi və hakimiyyət bölgüsünün həyata keçirilməsi, məhz bütün bunları özünəməxsus cəhətlər hesab etmək olar. Ölkə artıq özünün ilk suveren konstitusiyasını qəbul etmiş, müstəqil dövlətlər arasında özünəməxsus yer tutmağa başlamışdır. Bu dövr daxilində gedən hakimiyyət mübarizəsi və siyasi qüvvələr arasında rəqabətlə seçiyələndir.

Vahid Ömərov,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru